

BORG BISPEDØMMES

PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

Vedtatt i Borg bispedømmeråd 04.04.2013

Innholdsfortegnelse

BISPEDØMMETS PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

1. Innledning	s. 3
2. Den sivile beredskap	s. 4
2.1 Organisering av redningstjenesten	s. 4
2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende	s. 4
2.3 Samarbeidende parter	s. 5
2.4 Psykososiale kriseteam	s. 6
2.5 Særlige utfordringer i regionen	s. 6
3. Den norske kirkes rolle	s. 8
3.1 Kirkens oppgaver i følge PBS I	s. 8
3.2 Bispedømmerådet/biskopen	s. 8
3.3 Prostene og kirkevergene	s. 8
3.4 Bispedømmets LRS-team	s. 9
3.5 Kirkelig personell på senter for evakuerte og pårørende	s.10
3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet	s.10
3.7 Ved sykehus	s.11
4. Lokalkirkens beredskap	s.11
5. Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker	s.13
6. Oppfølging	s.13
HJELPEMIDLER FOR DET ENKELTE LEDD VED INNSATS	s.14
Tiltakskort (kan med fordel skrives ut og lamineres)	s.15
Oversikt, kortversjon (kan med fordel skrives ut og lamineres)	s.18

VEDLEGG	1: Politidirektoratets rundskriv 2007/003: "Formidling av informasjon til pårørende ved brå død, ulykke, katastrofe og kriminelle handlinger"
	2: Avtale om bruk av kirkelige ressurser
	3: Informasjon og råd til de berørte
	4: Barn og unges reaksjoner
	5: Medier og mediehåndtering. Sjekkliste
	6: Oversikt over LRS-prester og LRS-proster

Ordning for sørgegudstjeneste, samt en del annen info finnes under [www.kirken.no/tema/Vis alle tema/Kirken i samfunnet/Krise- og katastrofeberedskap](http://www.kirken.no/tema/Vis%20alle%20tema/Kirken%20i%20samfunnet/Krise-og%20katastrofeberedskap).

1. Innledning

Den norske kirke har en almen hjelpeplikt. Som kristen kirke har vi en særlig forpliktelse overfor mennesker i nød og kriser.

Den offentlige redningstjenesten er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater og frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å reddde liv. I Politiets beredskapssystem del 1 (PBS I) er Den norske kirke oppført som en slik samvirkeaktør.

Målsettingen med denne planen er

- at HRS-/LRS-prester/diakoner, proster og annet kirkelig personell er beredt på og har kunnskap om sin plass og sine oppgaver i en katastrofesituasjon
- at menighetene er forberedt på å møte ulike behov for oppfølging og omsorg

Planens målgruppe er prester, diakoner, proster og daglige ledere for fellelrådene/kirkeverger. Det finnes egne retningslinjer for sentralkirkelig handling ved større ulykker og katastrofer, se www.kirken.no. Ekspedisjonssjefen i kirkedepartementet, Bispemøtets preses og Kirkerådets direktør samles i egen ledergruppe.

En arbeidsgruppe under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet utarbeidet i 1991 ”Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker”. Denne utredningen ligger til grunn i arbeidet med kirkens katastrofeberedskap.

I tillegg til denne planen vil det være nødvendig at kirkelig personell har andre sentrale dokumenter lett tilgjengelig ved eventuell innsats. Dette er omtalt i denne planen, s. 11.

Beredskapen i form av skriftlige ressurser vil da bestå av fire hoveddeler:

- ”Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker”
- Bispedømmets plan ved katastrofer og ulykker
- Hjelpemidler for det enkelte ledd ved innsats
- Lokale planer for krisehåndtering

Annet grunnmaterieell er:

- ”Politiets beredskapssystem del I”,(PBS I) utgitt av Politidirektoratet (2011)
- «Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer» utgitt av Helsedirektoratet august 2012
- «Livsfaseriter» Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Planen trer i kraft når situasjonen går ut over den alminnelige funksjon med varsling av dødsfall (jfr. Rundskriv 2007/003) Vedlegg 1.

Det er viktig og helt nødvendig at det på forhånd utarbeides avtaler mellom de to arbeidsgiverlinjene i kirken om organisering av arbeidet og mandat til innkalling av kirkelig personell til tjeneste i en akutfase. (jfr pkt 3.2)

Det vises til lokal samarbeidsavtale mellom Borg bispedømmeråd og kirkelige fellestråd, se vedlegg 2.

Normalt vil en slik ekstraordinær tilrettelegging av tjenesten ikke vare lenger enn ca to til tre døgn, de alminnelige funksjoner søkes opprettet så raskt som mulig.

2. Den sivile beredskap

2.1 Organisering av redningstjenesten

Redningstjenesten er den offentlig organiserte virksomheten som utøves ved øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som krever koordinering. Den er organisert som et samarbeid mellom en rekke offentlige etater og private frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å redde liv. Det er HRS og LRS som har ansvaret for all ledelse og koordinering av redningsaksjoner innen sine ansvarsråder. (PBS I, 6.3 og 6.3.1)

Redningstjenesten er organisert i to HRS (én for Sør-Norge og én for Nord-Norge) og 28 underordnede LRS (21 i Sør-Norge og 7 i Nord-Norge). Hvert politidistrikt (inklusive Sysselmannen på Svalbard) fungerer ved behov som en lokal redningssentral, og lensmannskontorene er en del av politidistriktenes interne organisering. LRS har sitt sete der hvor politimesteren har hovedkontor. Nødetatene politi, brann og helse samt bl.a. representanter for Forsvar og Telenor i tillegg til Sivilforsvar og frivillige, utgjør ledelsen i LRS, med politimesteren som leder. Til hver LRS er det oppnevnt en prest med stedfortreder som rådgiver(e). (PBS I, 8.7)

Samme samarbeidsprinsipp er lagt til grunn for sammensetningen av ledelsen ved HRS-ene. Til hver HRS er oppnevnt en prest/diakon som rådgiver.

Lokal redningssentral (LRS) er en funksjonell organisering for å løse en oppgave når en redningsinnsats skal utføres i et politidistrikts ansvarsområde. Det er politiets ansvar å sørge for koordinering av slik innsats. "Stab" er tradisjonelt et uttrykk for "politimesterens ekstraordinære ledelsesapparat når det ordinære ledelsesapparat ikke er tilstrekkelig."

Denne planen kan også komme til anvendelse i et distrikt selv om det ikke settes LRS-stab. Det kan være aktuelt om hendelsen har skjedd andre steder i landet eller utenfor landets grenser. Kirkens tjenester vil gjerne være den samme, men LRS-prest/diakon vil da ha noe annen funksjon. Prosten vil normalt ha det koordinerende ansvaret med LRS-prest/diakon som rådgiver. Se pkt 3.2 og 3.5.

BORG BISPEDØMMES POLITIDISTRIKTER:

ROMERIKE POLITIDISTRIKT

Romerike politidistrikt består av Nedre, Øvre og Østre Romerike prostier. Distriktet har ansvar for 11 driftsenheter med hovedsete på Lillestrøm. Prosten i Nedre Romerike er ansvarlig for at kirkelig LRS er operativt i Romerike politidistrikt.

FOLLO POLITIDISTRIKT

Follo politidistrikt består av Nordre – og Søndre Follo, Hobøl, Spydeberg og Skiptvet fra Vestre Borgevssyl prosti, samt Askim, Trøgstad og Eidsberg i Østre Borgevssyl prosti. Distriktet har ansvar for 13 driftsenheter med hovedsete i Ski. Prosten i Nordre Follo prosti er ansvarlig for at kirkelig LRS er operativt i Follo politidistrikt.

ØSTFOLD POLITIDISTRIKT

Østfold politidistrikt består av Fredrikstad domprosti, Sarpsborg prosti, samt Rømskog, Aremark, Marker og Rakkestad fra Østre Borgevssyl prosti og Moss, Våler, Rygge og Råde fra Vestre Borgevssyl prosti. Distriktet har ansvar for 14 driftsenheter med hovedsete i Sarpsborg. Prosten i Sarpsborg er ansvarlig for at kirkelig LRS er operativt i Sarpsborg politidistrikt.

2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende

Melding til pårørende om dødsfall utenfor hjem eller helseinstitusjon er et politiansvar. I Norge er det avtalt ordning at politiet ber Den norske kirke (prest/diakon) om å ta kontakt med den/de pårørende på deres hjemsted (eller annet kjent oppholdssted) med anmodning om å gi slik melding, jfr. Politidirektoratets rundskriv 2007/003: ”Formidling av informasjon til pårørende ved brå død, ulykke, katastrofe og kriminelle handlinger”. Dødsfallet eller ulykken kan utløse bistand fra kommunalt kriseteam der kirkelig personell vanligvis er representert, og der representant for annet tros- eller livssynssamfunn kan tilkalles.

Ved katastrofer/ulykker med mange rammede skjer i prinsippet det samme. Men her vil det være behov for et større apparat for at kirkelig personell og andre hjelpere skal kunne utføre sitt oppdrag tilfredsstillende.

Ved større hendelser kan pårørende bli hurtig varslet om ulykken, oftest gjennom nyhetsmedia eller ved bruk av mobiltelefon fra ulykkesstedet. Pårørende vil henvende seg til de stedene de tror de kan få informasjon om skadde, døde, savnede. Ved behov vil KRIPOS opprette et nasjonalt kontaktnummer for pårørende – 815 02 800. En HRS vil kunne få som oppgave å ivareta informasjon fra og til pårørende når det ikke er noen aktuell LRS/politidistrikt (ulykker i internasjonalt farvann eller lignende), eller på anmodning fra en LRS.

Redningstjenesten søker bistand fra de prester/diakoner Den norske kirke har utpekt og knyttet opp mot aktuell HRS eller LRS. Denne kontakten med pårørende for informasjon og oppfølging vil normalt fortsette etter at selve redningsarbeidet er avsluttet, og er ofte et teamarbeid mellom politi, kirkelig personell, kommunale kriseteam og andre fagpersoner.

Det psykososiale støtteamarbeidet kan i akutfasen ta form av tilrettelagte sentre (for evakuerte og pårørende) i lokaler som kommunene har utpekt til slikt formål. Politiet/redningsledelsen bidrar ved opprettelse av slike sentre og er ansvarlig ledelse mens det psykososiale arbeidet vanligvis ledes av helse- og sosialtjenesten. Kirkens bistand inngår i dette tverrfaglige arbeidet. (Jfr PBS I, 11.1, 11.2.1-3) Mange steder vil kirkelig bistand være representert gjennom prester/diakoners deltakelse i kommunale kriseteam. Men politiet kan også be LRS-presten stille kirkelig personell på sentrene.

Kirkelig personell skal, i tillegg til å støtte de evakuerte eller pårørende etter omkomne, støtte pårørende til person som er savnet eller ikke vil bli funnet.

2.3 Samarbeidende parter

Det er mange aktører i arbeid etter både større og mindre ulykker. En oversikt over disse finnes i boken "Politiets beredskapssystem del I", utgitt av Politidirektoratet (2011).

Den norske kirke er formelt innlemmet i samarbeid med politiet om redningstjenesten. Der hvor kirkelig personell er i direkte kontakt med berørte etter ulykker, har man et ansvar for at også representanter for andre kirker, **religioner og livssynsamfunn (www.trooglivssyn.no)** trekkes inn der det er behov for det, jf. pkt 3.4. LRS-prest/diakon og prost bør ha en løpende kontakt med lederne for lokale tros- og livssynssamfunn. Kirkelig fellesråd vil som gravferdsmyndighet ha lokalkunnskap om de ulike tros- og livssynsamfunn i kommunen.

Innen hvert politidistrikt finnes liste over aktuelle tros- og livssynssamfunn som Den norske kirke er ansvarlig for å fremskaffe hos **Fylkesmannen**. Bispedømmekontoret skaffer årlige ajourførte oversikter hos de respektive Fylkesmenn og stiller dem til disposisjon for proster og LRS-prester/diakoner.

Fylkesberedskapsrådet har som oppgave å drøfte samfunnssikkerhets- og beredskapsspørsmål og skal være et forum for gjensidig orientering om beredskapsarbeidet på de forskjellige områder. Det skal holde oversikt over sikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylkene og skal kunne være et instrument for fylkesmannen for koordinering av krisehåndtering under alvorlige hendelser i fred, krise og krig. Biskopen er Den norske kirkes representant i dette rådet. **Politimestrene** samler de samarbeidende organer/etater og organisasjoner til jevnlig drøftelser og øvelser. (Jfr PBS I, 5.9)

Kommunalt beredskapsråd er obligatorisk i alle kommuner.

2.4 Psykososiale kriseteam

I **kommunene** er det opprettet **psykososiale kriseteam** som har en viktig oppgave ved ulike mindre og større kriser og ulykker i området. Organiseringen av kriseteamene kan variere fra kommune til kommune. Men felles er at disse teamene også utgjør grunnstammen i oppfølging av berørte/pårørende ved ulykker og i større krisesituasjoner. Prest eller diakon inngår i disse teamene (jfr Veilederen fra Helsedirektoratet, s.53)

Ved mange hendelser vil det ikke føre til en redningssituasjon lokalt, men kriseteamene i kommunen vil bli koblet inn. Kirkens bistand på pårørende/evakuertesenter og annen kirkelig bistand, kan derfor være den samme som ved en redningssituasjon, men henstillingen om bistand kommer ikke nødvendigvis fra politimesteren.

Det er derfor viktig at det er gode relasjoner og samarbeidslinjer mellom kriseteamene og kirkelig personell. Det som fungerer i det daglige vil også fungere i de ekstraordinære situasjonene. Det forventes at prostene har kontakt med lederen av kommunens kriseteam og sørger for at prest/diakon om mulig er fast medlem.

2.5 Særlige utfordringer i regionen

Her henvises til lokale risiko- og sårbarhetsanalyser som finnes hos fylkesmannen:

www.fylkesmannen.no.

Oslo Lufthavn Gardermoen

Ved Oslo Lufthavn Gardermoen er det egen politistasjon. Ved hendelser på OSL bør LRS presten eller prosten kontakte og samarbeide med Lufthavnpresten. Lufthavnpresten er godt kjent med lokale forhold og sentrale personer på lufthavnen.

Sikkerheten er høyt prioritert på OSL Gardermoen. Det kreves derfor eget adgangskort for å komme inn på rød sone. For å kunne utstede adgangskort til kirkelig personell må det sendes en liste med navn, fødselsdata og angivelse av oppdragets varighet til Lufthavn-Gardermoen. For tiden brukes faks. Nr. 64 81 35 25. Denne faksen bør komme fra prost på offisielt brevark.

Moss Lufthavn Rygge

Rygge flystasjon er utvidet fra å være militær flyplass, til også å være lufthavn for sivil flytrafikk. Med den økende aktiviteten, vurderes Rygge lufthavn som en særlig utfordring i regionen. Flyplassen har egen feltprest for den militære aktiviteten.

Kyststripen

Borg bispedømme har kyststripe fra Oslo i nord til Halden i sør. Båt og fergetransport på kryss og tvers av Oslofjorden utgjør derfor en betydelig risiko for vår region. Båttrafikken består av daglig fergetrafikk Oslo-Danmark, flere handelsfartøyer, laste- og frakteskip, gjestende Cruiseskip, fiskefartøyer i Ytre Oslofjord samt lokale ferger. I tillegg til den organiserte båttrafikken brukes områdene langs Oslofjorden til rekreasjon og ferie, og småbåtaktiviteten er stor, spesielt i sommerhalvåret.

E6, E18 og Svenskegrensen

Europaveg 6 går tvers gjennom Borg bispedømme, fra Svenskegrensen i sør til Eidsvoll i nord. E 18 går fra Oslo og til Stockholm via Ørje tollstasjon. Vårt bispedømme er derfor særlig utsatt for trafikkulykker og katastrofer på veiene. Veiene brukes ofte til tungtransport og trailere. Ca 80 % av all tungtransport til og fra Kontinentet går langs disse aksene. Oslofjord-tunellen under Oslofjorden fra Drøbak til Hurum utgjør også en risiko for vårt distrikt.

Forurensning og utslipp fra industri

Borg er et folkerikt bispedømme med mange byer og tettsteder. Flere steder bor folk tett opp til fabrikanlegg og industri. Giftutslipp, eksplosjon eller brann ved industri/fabrikanlegg, ville kunne utgjøre en stor fare for mange mennesker.

Leirskred – Vorma – Glomma

Endring i klima vil kunne medføre økt risiko for lokale leirskred.

3. Den norske kirkes rolle

3.1 Kirkelige oppgaver i følge PBS I, pkt 5.4:

«Kirkens oppgaver vil først og fremst være å gi medmenneskelig støtte. Ellers vil oppgaven for kirken særlig være å:

- Avgi prest som rådgiver til politimesterens stab, LRS og HRS (i praksis Redningsledelsen. red.adm.)
- Varsle pårørende etter anmodning fra politiet
- Gi støtte og sjelesorg
- Forberede og lede sørgegudstjeneste og andre markeringer
- Bistå ved syning og/eller overlevering av bårer
- Bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- Mobilisere det lokale kirkelige nettverket
- Gi særskilt oppmerksomhet til pårørende som ikke får sine døde tilbake»

3.2 Bispedømmerådet/biskopen

Biskopen oppnevner LRS-prester/diakoner (etter avtale med diakonens arbeidsgiver) og deres stedfortredere til et LRS-team og meddeler disse til politimesteren. LRS prest/diakon må ikke ha andre beredskapsmessige oppdrag som kan være til hinder for tjenesten i redningsledelsen.

For oversikt over LRS-prester, se vedlegg 2.

Bispedømmeadministrasjonen holder planverket oppdatert og offentlig tilgjengelig via bispedømmets hjemmeside (www.kirken.no/borg). Den fører oppdatert liste over bispedømmets LRS-team, jfr. pkt. 3.3, og sørger for at alle tjenestegjørende har tilstrekkelig kunnskap og følelsesmessig beredskap til å delta i katastrofearbeid.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for oppdaterte lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for nødvendig rapportering og evaluering etter større innsats og at kopi av denne sendes Kirkerådet.

Alle bispedømmets prester inngår i bispedømmets beredskap og kan innkalles til tjeneste ved opprettede sentra for evakuerte og pårørende, dersom de ikke av biskopen/prosten er innvilget fritak fra beredskapsarbeid. Tilsvarende bør gjelde for diakonene og bispedømmekontoret/prosten kontakter deres arbeidsgiver for avtaler om dette.

3.3 Prostene og kirkevergene

Det forventes at prost og kirkeverge har en gjennomtenkt beredskap vedrørende bruk av kirkelig innsatspersonell ved en ekstraordinær hendelse. Prost og kirkeverge må ha klare avtaler som sikrer en effektiv og hensiktsmessig bruk av personell og bygninger i en katastrofesituasjon. LRS-prest sitt mandat til innkalling inngår i disse avtalene. Se vedlegg 6

Prostene i de prostier som hører inn under politidistriktet, har ansvar for å levere beredskapstelefonens nummer til den lokale politimesteren.

Bispedømmeadministrasjonen sender oppdaterte lister over LRS-prester og LRS-proster med telefonnummer til den lokale politimesteren.

Når LRS-prest er innkalt av politiet har de fullmakt til å kalle inn LRS-prest 2 (stedfortreder). Ved behov for ytterligere kirkelig bemanning, f.eks. på et pårørendesenter, følger LRS-prest de lokale avtaler og fullmakter som er gitt for en akutt krisesituasjon. Prosten leder arbeidet med å få den ordinære tjenesten til å gå sin gang når andre blir utkalt. Når LRS-prest ikke deltar i redningsledelsen, vil det normalt være prosten som koordinerer arbeidet. Prosten samarbeider da med kommunens psykososiale kriseteam og eventuelt politiet om aktuell kirkelig bistand. LRS-prest kan da benyttes av prosten som rådgiver og ressursperson i arbeidet.

Det er et arbeidsgiveransvar å sørge for nødvendig oppfølging av personale etter en ekstraordinær innsats. Det tilligger prostene et særlig ansvar for avlastning og oppfølging av prestene som har gjort tjeneste lokalt. Tilsvarende gjelder kirkevergenes oppfølging av fellestrådets ansatte.

Prostene sørger for at kirkens tjeneste er hensiktsmessig organisert i forhold til de kommunale kriseteam.

3.4 Bispedømmets LRS-prester

Bispedømmets LRS-team (se pkt 3.2) skal være tilstrekkelig informert av sine overordnede om tjenesten. De tar selv kontakt med den lokale politimester for gjensidig informasjon om oppgaver og eventuelle øvelser.

Funksjon og oppgaver ved innkalling til tjeneste ved politidistriktet/LRS (som følge av rundskriv 2007/003) finnes i vedlegg tilpasset hvert politidistrikt,.

Det er viktig at LRS-prest tar kontakt og bygger relasjoner med politiet, også ved å delta på øvelser og regelmessige møter med redningsledelsen. Erfaring viser at opparbeidet kjennskap og tillit er viktig i en katastrofesituasjon.

LRS-prest har et ansvar for å ha noe kunnskap om aktuelle hensyn ved hendelser knyttet til personer med annen tro- og livssynstilknytning, og har ansvar for å kontakte representanter for disse ved behov. På hjemmesiden til Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn kan man finne representanter for de ulike samfunnene. Disse vil være behjelpelige med å finne fram til eventuelle lokale kontakter: www.trooglivssyn.no. På www.livsfaseriter.no finner man en oversikt over ritualer slik de praktiseres i Norge hos de største tros- og livssynssamfunnene. Trossamfunn tilsluttet Norges Kristne Råd finnes under www.norkr.no. LRS-prest/diakon deltar på øvelser og leverer rapport fra disse til biskopen og Kirkerådet samt til prost og kirkeverge.

Det er utarbeidet Tiltakskort for LRS-prest, se vedlegg

LRS-prest tar initiativ til årlige møter med prostene i sitt distrikt for gjensidig informasjon og oppdatering.

3.5 Kirkelig personell på sentre for evakuerte og pårørende

Når LRS i samråd med LRS-presten finner det påkrevet, blir annet kirkelig personell innkalt til tjeneste blant evakuerte og pårørende. Prester og diakoner innkalles i henhold til avtalte rutiner.

Kirkelig personell har et særlig ansvar for å formidle kontakt til andre tros- og livssynssamfunn ved behov. Se pkt 3.3.

Målsettingen med prestens/diakonens arbeid er å bistå evakuerte og pårørende og andre berørte gjennom informasjon, samtale og sjelesorg. Til dette arbeidet vil det kunne være nødvendig å ha et personell med oppgaver som beskrevet i vedlegg. Antall personer må tilpasses situasjonen. De som møter skal bære tjenestedrakt, og vil trenge kirkelig identitetskort (=tjenestebevis).

Det er utarbeidet Tiltakskort for leder/medvirkende i kirkens tjeneste på sentre for evakuerte og pårørende. Disse finnes tilpasset hvert politidistrikt i vedleggene x, x.

Kirkens innsats må skje i samarbeid med ulykkeseier og/ eller den psykososiale ledelsen på senteret.

3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet.

Det er mulig at hendelsen skjer i ett politidistrikt, mens en rekke oppgaver knyttet til varslings og pårørende vil finne sted utenfor dette distriktet. Det er flere slike eksempler på innenlands ulykker hvor det er tilfelle, og det vil være tilfelle ved ulykker i utlandet.

Den norske kirkes oppgaver utføres da i tråd med det som er beskrevet i pkt 2.2, dvs. vanlig praksis for informasjon via lokalt politi og formidling av dødsbudskap med nødvendige tilpasninger til den aktuelle hendelse.

Det vil ofte være hensiktsmessig at politidistrikt som ikke leder redningsarbeidet, men som har mange direkte berørte, organiserer sine oppgaver tilnærmet lik LRS-planens opplegg for stabsarbeid og informasjon, inklusive funksjonen som LRS-prest/diakon. Prost og LRS-prest/diakon skal ta kontakt med hverandre for å avklare situasjonen og se på disponeringen av ressursene. "Tiltakskort LRS-prest/diakon" vil være veiledende også i denne situasjonen. Det er mulig omfanget/antall døde fra et lokalsamfunn tilsier at særskilte tiltak iverksettes (pårørendesenter, informasjonstiltak på arbeidssted, skole osv), se planens pkt 4. Det påhviler kirkelig personell den samme forpliktelse til å bistå i arbeidet ved slike situasjoner som ved en LRS-situasjon.

Dersom henvendelse om den ekstraordinære hendelsen er gått til vakthavende prest/ordinær beredskapstelefon, skal denne selv gi melding videre til prosten.

Ved hendelser hvor politidistriktet ikke sammenkaller redningsledelsen, er det prosten som har ansvar for koordinering av den kirkelige tjenesten. Dette gjelder enten forespørselen kommer fra politiet eller kommunen. Ved enkelte større hendelser vil det være naturlig at bispedømmekontoret bistår ved bemanningsbehov og annet.

Noen varslingsoppgaver kan inneholde utfordringer som gir ekstra stort behov for samarbeid politi-kirke i kontakt med pårørende. Som eksempel kan nevnes ulykker og selvmord der barn og unge er rammet, arbeidsulykker og drap eller annen alvorlig kriminalitet hvor både offerets og gjerningsmannens pårørende skal varsles og gis støtte, jfr. vedlegg 1 - Rundskriv 2007/003. Den kirkelige innsatsen organiseres da på det nivå som situasjonen krever.

3.7 Ved sykehus:

Bispedømmet har følgende sykehus:
Sentralsykehuset Østfold
Akershus Universitetssykehus HF
Sunnaas sykehus HF

Sykehusene har mottak av pårørende og etablerer pårørendesenter ved behov. Når skadde og døde er ankommet sykehuset, er det sykehuset/helseforetaket som har ansvar for varsling og ivaretagelse av pårørende. Hvis sykehuset ønsker bistand av kirkelig eller annen tros- og livssynsmessig art, går henvendelsen til prostens som sørger for at sykehuset har de nødvendige telefonnummer.

Ved eventuelle ulykker ved grenseovergangene, vil det være naturlig å etablere kontakt med svensk politi og helsepersonell.

4. Lokalkirkens beredskap

Det er nødvendig at menighetsråd og stab gjennomtenker sin oppgave og praksis ved lokale katastrofer/ulykker. Dette skal nedtegnes i en plan som er lett tilgjengelig. Planen trenger ikke være omfattende, men sikre rask og adekvat handling lokalt. Menighetsrådet, kirkevergen og prostens skal gjensidig informere hverandre om lokale planer. Følgende momenter kan være en hjelp i planarbeidet:

Ved ulykker i lokalmiljøet eller ulykker andre steder hvor mange fra lokalmiljøet er rammet, vil det være behov for å åpne kirken for lystenning og samtale, eventuelt også et lokale/menighetshus der folk kan samles. Kirkelig fellestråd er ansvarlig for sikkerhet og brannberedskap ved åpne kirker. Kirkevergens HMS-plan må være kjent og sikkerhet i og for åpne kirker må ivaretas. Det er viktig at kirkens tiltak informeres om og avklares med ulykkeseier, kommune, psykososialt kriseteam, skole o.l.

I åpen kirke bør det være et bord i inngangspartiet med blomster og lys og eventuelt en kondolanseprotokoll. Eventuelt sted for lystenning, -lysglobe eller telys, må sikres i forhold til brann og ha nødvendig vakthold. Rengjøring og rydding må ivaretas.

Informasjon til publikum, både med plakater, på nettet og i andre former er viktig. Det må være klare avtaler på hvem som skal uttale seg til pressen og det anbefales å ha en egen pressekontakt. Taushetsplikten i forhold til de pårørende må ivaretas. Se for øvrig pkt 5.

Tilstedeværelsen blant rammede og berørte består i å lytte, være stille sammen, gi kvalitetssikret informasjon og ellers stå til tjeneste. Kirkelig ansatte og frivillige kan stå sammen om denne tjenesten.

Kirkens ansatte kan være behjelpelig med å kontakte ønsket hjelp fra annet tros- eller livssynssamfunn, eller med å kontakte medisinsk, psykologisk eller sosialfaglig bistand.

Ansatte følger opp behov for kirkelig medvirkning ved minnemarkeringer lokalt, for eksempel på arbeidsplass, i skole eller barnehage.

Menighetsråd/stab kan selv ta initiativ til lokale bønne- og klagegudstjenester, sørge- eller minnegudstjenester, tilpasset den aktuelle situasjonen. Dette skal alltid skje i samråd med prost og kirkeverge.

Når grupper fra menigheten reiser på tur, må reiserute og deltakerlister oppbevares på kontoret.

5. Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker

Den norske kirke har en offentlig rolle ved tilrettelegging for ulike rituelle handlinger, så som lystenning i åpne kirker, minnemarkeringer, sørgegudstjenester og begravelser. Videre har kirkens representanter ofte en rolle som en offentlig sjelesørger og som bidragsyter og brobygger i et samfunn som er pluralistisk. I tillegg kommer den rollen kirkelige medarbeidere ofte får i media i forbindelse med åpne kirker, innsats på pårørendesenter og lignende.

Det finnes ressursmaterieell på: [www.kirken.no/tema/Vis alle tema/Kirken i samfunnet/Krise- og katastrofeberedskap](http://www.kirken.no/tema/Vis%20alle%20tema/Kirken%20i%20samfunnet/Krise-og%20katastrofeberedskap).

En kortfattet huskeliste/sjekkliste i møte med pressen finnes i vedlegg 5

6. Oppfølging

- av kirkelig personell

Arbeidsgiver har ansvar for oppfølgingen. Det er meget viktig at de kirkelig ansatte som blir involvert i en ulykke/katastrofe får den oppfølging som er nødvendig, jfr pkt 3.2.

Avlastningssamtale i gruppe eller individuelt skal gjennomføres etter endt oppdrag. Andre tiltak kan være psykologisk debriefing etter en tid, mulighet til tjenestefri for å få noen dagers rekreasjon, andre oppfølgings- og støttetiltak. Se for øvrig PBS I, 14.5.3 om psykologisk debriefing.

-av frivillige

Frivillig personell kan ha viktige oppgaver, for eksempel i forbindelse med tilstedeværelse i åpen kirke eller ved forpleining. Det er viktig at den som har ansvar for de frivillige ser og verdsetter deres innstas og at også de får nødvendig oppfølging.

- av berørte

Personer kirkelig ansatte kommer i kontakt med i forbindelse med arbeidet på evakuertsenter og pårørendesenter eller pr. telefon, kan ha behov for kontakt, samtale og sjelesorg etter akuttfasen. Kirkens personell må formidle eller gi veiledning om hvem de kan ta kontakt med etter akuttfasen.

Se også vedlegg 3: "Til de berørte"
og vedlegg 4: "Barn og unges reaksjoner"

HJELPEMIDLER FOR DET ENKELTE LEDD VED INNSATS

Følgende skal forefinnes hos den enkelte person/instans.

LRS-

prest/diakon

og prost:

- Tiltakskort
- Kirkelig identitetskort (=tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (nå på www.kirken.no)
- Telefonnr til prost og LRS-prest/diakon og stedfortreder
- Politiets beredskapssystem del I
- Livsfaseriter. Religions- og livssynspolitiske utfordringer i Norge
- Lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn
- lokale kirkelige beredskapsplaner (prost)

Leder

samlingssted: - Tiltakskort

- Kirkelig identitetskort (=tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (www.kirken.no)
- Telefonnr til prost og LRS-prest/diakon og stedfortreder
- Informasjon og råd (Vedlegg nr)
- Liste over aktuelle tros- og livssynssamfunn

Prest/diakon i tjeneste

- Kirkelig identitetskort (= tjenestebevis)
- Årbok for Den norske kirke (www.kirken.no)
- Informasjon og råd (Vedlegg nr)

Kirkeverge

- Bispedømmets beredskapsplan
- Menighetens beredskapsplan
- Telefonnr til LRS-prest/diakon og stedfortreder

Tiltakskort LRS-prest /diakon

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker, og utgjør for øvrig en del av LRS-funksjonen.

Oppgaver

- du innkalles til tjenesten av politiet, eller tar selv kontakt i en krisesituasjon og skal:
- på oppdrag fra politiet bistå med varsling
- på oppdrag fra politiet vurdere behov for kirkelig personell til evakuertesenter og pårørendesenter i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet og videreformidle dette til prost/kirkeverge
- ha løpende kontakt med de kirkelige lederne på de aktuelle sentrene
- ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
- gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
- på forespørsel sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
- ved behov sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
- ved behov sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- på oppdrag påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
- bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsatspersonell
- sørge for at det vurderes om minnemarkeringer og sørgegudstjeneste (se www.kirken.no) bør holdes og videreformidle dette til aktuelle parter
- orientere berørte menigheter
- orientere berørte proster og kirkeverger
- orientere biskopen
- føre loggbok over egen aktivitet
- generelt henviser til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen "Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer", se s.11.
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi til prost og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du er i LRS-arbeidet underlagt politimesteren.

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på LRS-prestens/-diakonens bosted og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste. (Se også s. 12).

Tiltakskort prost når LRS-prest/diakon ikke er innkalt av politiet

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker, og følger LRS-planverket så langt det er hensiktsmessig. (Dersom LRS-prest/diakon er innkalt av redningsledelsen er denne hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenestene, og prosten bistår etter behov.)

Oppgaver

- du tar selv kontakt eller blir varslet av det kommunale kriseteamet eller andre instanser og skal:
- på oppdrag fra politiet bistå med varsling
- vurdere å kalle inn LRS-prest/diakon for rådgivning og fordeling aktuelle arbeidsoppgaver
- på oppdrag fra leder for evakuerte-/pårørendesenter innkalle kirkelig personell til disse sentrene i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet
- ha løpende kontakt med lederne for den kirkelige innsatsen på de aktuelle sentrene
- ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
- gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
- ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
- ved behov, sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
- på oppdrag, påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
- bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
- ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsatspersonell
- sørge for at minnemarkeringer og sørgegudstjeneste (se www.kirken.no) vurderes holdt
- orientere berørte menigheter
- orientere andre berørte proster og kirkeverger
- orientere biskopen
- føre loggbok over egen aktivitet
- generelt henvise til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen "Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer", se også s. 10.
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi LRS-prest/diakon og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du samarbeider med politi og kommunens psykososiale støtteteam/kriseteam.

Du rådfører deg med LRS-prest/diakon og kaller ved behov vedkommende inn til tjeneste

Du samarbeider med kirkeverge ut fra gjeldende planverk/avtaler

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på prostens bosted og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste. (Se også s. 11).

Tiltakskort for leder av kirkens tjeneste på politiets opprettede sentre:

Ansvarsområde

Du er ansvarlig for den kirkelige tjenesten på senteret. De konkrete kirkelige tjenester på senteret avtales og avklares med innsatsleder og leder for psykososial støttetjeneste

Oppgaver

- du innkalles av LRS-presten/diakonen eller prosten/kirkevergen eller tar selv kontakt, og skal:
- melde deg for ledelsen av senteret og for lederen av de psykososiale tjenester
- organisere den kirkelige tjenesten, ev i samarbeid med kirkelig ansatte som deltar i kommunens kriseteam.
- føre loggbok
- i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for videre kirkelig bemanning og be LRS-presten/diakonen eller prosten/kirkevergen innkalle disse
- i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for språklig og annen kulturell og religiøs kompetanse
- føre vaktliste
- holde løpende kontakt med LRS-presten/diakonen, evt prosten for gjensidig oppdatering
- gi nytt personell informasjon om ulykken og innføring i tjenesten
- kanalisere aktuelle behov for oppfølging av rammede
- mobilisere det lokale kirkelige nettverket
- generelt henvise til politiets opplegg for medieinformasjon
- følge opp retningslinjene trukket i veiledningen ”Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer”
- påse at det blir holdt avlastningssamtaler for avtroppende personell
- gi respektive proster, kirkeverger og LRS-prest/diakon melding om hvilke ansatte som deltar i katastrofearbeidet
- avgi en skriftlig oppsummerende rapport til LRS-presten/diakonen eller prosten

Samarbeidslinjer

Politiets innsatsleder er din overordnede på innsatsstedet

Du er underlagt stedlig leder av de psykososiale tjenester.

Du holder løpende kontakt med leder av kommunens kriseteam og ev kirkelig personell i dette.

Du er nærmeste overordnede for kirkelig personell på senteret.

LRS-prest/diakon eller prosten er din kirkelig overordnede.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på bostedet og medbringes sammen med kirkelig identitetskort (=tjenestebevis) ved innkalling til tjeneste.

Hvem gjør hva ved katastrofer og ulykker?

Hvem	Løpende beredskap	Ved større hendelser
Politiet	<ul style="list-style-type: none"> Når små eller store ulykker skjer fungerer politiets operasjonssentral som Lokal redningssentral (LRS) Har ansvar for at pårørende blir varslet når uventet død inntre. Normalt varsles det via den lokale menighetspresten eller prostiets beredskapsvakt 	<ul style="list-style-type: none"> Velger det ledelsesprinsipp som er hensiktsmessig Varsler alle berørte etater om nødvendige tiltak Oppretter sentre for pårørende og evakuerte Sørger for at uventet død varsles til pårørende som normalt via lokal menighets- eller beredskapsprest
LRS-prest/diakon	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å organisere kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Har jevnlig kontakt med politidistriktets ledelse Holder sine stedfortredere og proster jevnlig oppdatert Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn Har kontakt med kirkeverge om planer og rutiner 	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å lede kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Bistår politiet i LRS-arbeidet Innkaller prester/diakoner som skal lede det kirkelige arbeidet ved senterne for pårørende og evakuerte (LRS-teamet), melder øvrig kirkelig bemanningsbehov etter avtalte rutiner Bistår ved behov med å kalle inn personer fra aktuelle tros- og livssynssamfunn
Stedfortredere for LRS-prest	<ul style="list-style-type: none"> Deler på å være i beredskap når LRS-presten ikke er i funksjon 	<ul style="list-style-type: none"> Går inn i LRS-prestens oppgaver i hans fravær Eventuelt leder det kirkelige arbeidet ved opprettede sentre
Prester og diakoner i tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> Holder seg oppdatert på bispedømmets og menighetens beredskapsplaner Prester deltar i det daglige og ukentlige beredskapsarbeidet i hvert prosti 	<ul style="list-style-type: none"> Bli ved behov innkalt til det kirkelige arbeidet på senter for pårørende eller evakuerte Bidrar med aktuell oppfølging av berørte og evt med å åpne lokal kirke for samtale og stillhet
Biskop Bispedømme-administrasjon	<ul style="list-style-type: none"> Pålegger en prest/diakon med stedfortreder i hvert politidistrikt oppgaven som LRS-prest/diakon Holder planverket som gjelder ulykker og katastrofer, inkludert aktuelle lister, oppdatert 	<ul style="list-style-type: none"> Representerer kirken i media Tar del i offentlige minnemarkeringer og sørgegudstjenester Veileder og informerer kirkelige medarbeidere om ansvar og oppgaver og evt ressursmateriale Bistår med koordinering av den kirkelige tjeneste der omfanget av innsats tilsier det
Prost	<ul style="list-style-type: none"> Gjør avtaler med kirkeverge om beredskap for ansatte og 	<ul style="list-style-type: none"> Sørger for aktuell bemanning ut fra meldte behov og etter avtalte

	<p>bygninger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organiserer tjenesten med prostiets daglige og ukentlige beredskapsvakter • Har kontakt med LRS-prest/diakon og er fortrolig med dennes instruks • Gjør seg kjent med fellesrådets aktuelle HMS-rutiner • Holder kontakt med leder for det kommunale psykososiale støtteteam • Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn 	<p>rutiner</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ser til at den vanlige virksomhet blir ivare tatt når noen er utkalt til arbeid på senter for pårørende eller evakuerte • Leder kirkens katastrofearbeid når LRS-prest/diakon ikke kalles inn av politiet • Gir involverte prester nødvendig oppfølging og veiledning • Bistår lokal menighet og prest med sorg- eller minnegudstjeneste
Kirkeverge	<ul style="list-style-type: none"> • Gjør avtaler med prosten om beredskap for ansatte og bygninger • Setter seg inn i bispedømmets beredskapsplan • Medvirker til menighetens og fellesrådets beredskapsplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Er i løpende kontakt med prosten • Bidrar evt. med å åpne lokale kirker for samtale og stillhet • Gir involverte medarbeidere nødvendig oppfølging og veiledning

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Vedlegg 1

Inngår i PBS II, jf. PBS I (utgis medio 2007)

Rundskriv 2007/003

Til Politimestrene
Sjef for særorgan
Dato 06.mars 2007
Saksnr. 2006/01680-8 332
Saksbehandler Berit Bjørnsen

FORMIDLING AV INFORMASJON TIL PÅRØRENDE VED BRÅ DØD, ULYKKER, KATASTROFER OG KRIMINELLE HANDLINGER

Få opplevelser i livet medfører større påkjenninger enn å motta en uventet beskjed om at en av de nærmeste er skadet, død, eller savnet. Den som mottar et dødsbudskap er i en sårbar situasjon, og det er viktig at den som bringer dødsbudskapet opptrer med verdighet og respekt og viser medmenneskelighet, samtidig som man er profesjonell i forhold til en eventuell oppfølging av saken.

Ansvar for varsling av pårørende til omkommet eller savnet person tilligger politiet

Etter politiinstruksen § 10-6 og § 12-2 har politiet ansvar for varsling av pårørende ved funn av lik, og når noen er savnet, skadet eller omkommet når dette skyldes eller kan antas å skyldes ulykke, kriminelle handlinger eller andre alvorlige hendelser. Politiet kan overlate formidlingen av dødsbudskapet til andre som f.eks. prester eller helsepersonell. I tillegg henvises det til Riksadvokatens rundskriv nr 5/2004 "Saknet meldinger -etterforskning" og Justisdepartementets rundskriv G-152/92 "Blanketter for identifisering av ofre ved større ulykker."

I tilknytning til politiets varslingsansvar legges følgende forutsetninger til grunn:

1. Som hovedregel varsler uskadde, evakuerte personer sine pårørende selv. Eventuelt kan politi, helsepersonell, reiseoperatør/transportsekskap, bedrift eller annen relevant etat bistå.

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

2. Sykehuset (helseforetaket) har ansvar for varsling av pårørende til personer som er skadet og er innlagt på sykehus. Dette gjelder også dersom skadede dør i ambulanse under transport til sykehuset, eller etter ankomst til sykehuset.
3. Etter anmodning fra sykehuset kan politiet, prest tilknyttet sykehuset, bedrift, etat eller reiseoperatør varsle pårørende. Sykehuset forutsettes å journalføre slik varsling, evt. hvem som på sykehusets vegne utfører varslingen, jfr. kravene til informasjon og dokumentasjon i pasientrettighetsloven og helsepersonelloven.
4. Dersom andre enn politiet har foretatt varsling av pårørende, skal politiet sørge for å få opplyst hvem av de pårørende som er varslet, når de ble varslet og hvem som varslet dem. I tillegg kan det være hensiktsmessig å innhente informasjon om den pårørendes tilknytning til savnede/avdøde, som for eksempel slektskap, partnerskap mv.
5. Ansvar for registrering av savnede eller omkomne tillegges ulykkesstedets politimyndighet. Dersom pårørende bor i annet politidistrikt, formidles opplysninger om den/de forulykkede til aktuelt politidistrikt. Dette politidistriktet har deretter ansvar for den videre formidlingen av dødsbudskapet. Formidlingen kan skje ved lokal prest eller ved den som politiet mener er best skikket i det enkelte tilfellet.
6. Varsling til pårørende i utlandet sendes via KRIPOS. KRIPOS vil sørge for å varsle vedkommendes lands diplomatiske forbindelse i Norge. Unntaket er de nordiske land. Her kan kontakten gå direkte til det enkelte politidistrikt i henhold til Nordisk politisamarbeidsavtale av 01.01.2003, jfr. kapittel 9 pkt. 21. Det vises også til Politidirektoratets rundskriv 2006/007 "Retningslinjer for søk etter personer som antas å være omkommet."
7. Varsling fra utlandet til pårørende i Norge sendes via KRIPOS, som kontakter lokalt politidistrikt for videreformidling.
8. Asylsøkere/andre personer med behov for beskyttelse
Når pårørende til asylsøkere bor i utlandet, vurderer lokalt politi sammen med KRIPOS beste varslingsmåte. Varsling bør skje gjennom norsk utenriksstasjon i vedkommendes hjemland. Utlendingsdirektoratet anbefaler ikke å varsle vedkommendes ambassade direkte. I de sakene der personer med innvilget asyl eller annen beskyttelse dør, bør varsling som hovedregel gå gjennom norsk utenriksstasjon i hjemlandet. Dersom beskyttelsesbehovet ikke lenger er tilstede, eller det er lenge siden vedkommende fikk innvilget lovlig opphold kan annen varsling vurderes.

9. Militært personell

Pårørende som tjenestegjør i militær avdeling, varsles gjennom avdelingens sjef som utfører umiddelbar varsling ved hjelp av feltprest eller annen egnet person.

Tilhører den døde eller savnede en militær avdeling, skal varsling skje i henhold til dette rundskriv.

10. Det er viktig med rask iverksetting av all varsling.

Fremgangsmåte ved samarbeid mellom prest, politi og Redningssentralene

Det er utarbeidet et eget skjema (GP 5025) som skal benyttes for å kvalitetssikre informasjon mellom involverte aktører og den som overbringer savnet melding eller dødsbudskap.

Ved sterkt tidspress kan det oppstå behov for å utveksle opplysninger pr. telefon eller på annen måte. I slike tilfeller bør både sender og mottaker benytte skjema GP 5025 for kvalitetssikring av informasjonen. I slike tilfeller skal utfylt skjema oversendes politiet når dødsbudskap eller underretning om savnet person er meddelt. Politiet skal sørge for at tilsendt skjema inngår som eget dokument i saken.

Vedlagt rundskrivet følger godkjent skjema. Skjemaet finnes elektronisk på politiets intranett under Administrasjon. Velg deretter skjemaer, og søk opp skjemaet under GP5025.

Hovedredningssentralen (HRS)

Prest tilknyttet HRS er rådgiver ved hovedredningssentralene. Hovedoppgaven til presten er å være bindeledd mellom HRS, Den norske kirke og andre tros- og livssynsamfunn.

Prest tilknyttet HRS kan inngå i en gruppe sammen med polititjenestemenn for å få en god og korrekt varsling til pårørende.

Presten må på et tidlig tidspunkt få oversikt over hvor den/de savnede eller døde kommer fra, slik at han/hun kan forhåndsvarsle lokale prester og/eller andre tros- og livssynsamfunn om den meldingen som vil komme fra politiet.

Stiftskapellanen ved Stavanger bispedømmekontor er oppnevnt som rådgiver for Hovedsentralen Sør-Norge, Stavanger. Stiftskapellanen ved Sør-Hålogaland bispedømmekontor er oppnevnt som rådgiver for Hovedredningssentralen i Nord-Norge, Bodø.

Rådgiverne med stedfortredere er oppnevnt av de respektive biskoper.

Lokale redningsentraler (LRS)

Prest tilknyttet LRS er rådgiver for de lokale redningsentralene og leder av de kirkelige tjenester i en katastrofesituasjon. Politiet kan kalle inn presten etter behov. Prester som er tilknyttet LRS har bla som oppgave å støtte operasjonsleder eller politimesterens stab. Prest tilknyttet LRS vil på et tidlig tidspunkt kunne informere menighetsprester og andre tros- og livssynsamfunn om dødsbudskap som vil komme fra politiet. Den norske kirke og andre tros- og livssynsamfunn lokalt skal til enhver tid ha levert oppdaterte lister over kontaktpersoner til aktuelt politidistrikt. Fylkesmannen har oversikt over alle registrerte og støtteberettigede tros- og livssynsamfunn.

Samarbeid med helsetjenesten

Samarbeid mellom politi, helsetjeneste og aktuelle formidlere av dødsbudskap skal utvikles hva angår psykososiale tjenester, herunder kriseintervensjon. Ansvar for å initiere samarbeidet tilligger politiet.

Rutiner for varsling om døde/savnede i den utøvende helsetjeneste (i kommuner og helseforetak/sykehus) bør ta utgangspunkt i at varsling bør skje så hurtig som mulig.

Planansvar

Politimesteren er ansvarlig for å utarbeide lokalt tilpassede rutiner for samarbeidet mellom politiet og ulike ledd i helsetjenesten, kirken og andre aktuelle tros- og livssynsamfunn.

Dette rundskrivet erstatter Justisdepartementets rundskriv G-50/90 "Formidling av dødsbudskap ved ulykker, katastrofer og kriminelle handlinger" 28.2.1990."

Ingelin Killengreen

Avtale om bruk av kirkelige ressurser i en akuttsituasjon

Ved en katastrofe kan det bli aktuelt at den lokale kirke bidrar med ansatte ressurser og/eller bygninger. Denne avtalen inngås mellom prost og kirkeverge på vegne av Borg bispedømmeråd og kirkelig fellesråd for å avhjelpe behov i forbindelse med en katastrofe eller ulykke. Avtalen er et vedlegg til Borg bispedømmeråds LRS-plan.

Prosti _____ Prost _____

Menighetens navn _____ Kirkeverge _____

Dersom kommunen eller ulykkeseier anmoder kirken om å avstå lokaler til **senter for overlevende/pårørende** i forbindelse med katastrofe eller ulykke kan følgende lokaler stilles til disposisjon:
(Det må påregnes kontorplass og telefon/nettilgang for medarbeidere under arbeidet).

Kirke/menighetshus _____

Telefonnummer som kan disponeres _____

Reservert nabotelefon
Som en alltid kan ringe ut fra _____

Stedlig kontaktperson/
ansvarlig koordinator _____

Når det er behov for å **åpne kirker**, kan avgjørelse om dette tas av:
Menighetsråd, jf Regler for bruk av kirken § 3
Den lokale sokneprest, jf Tjenesteordning for menighetsprest § 12
Biskop, jf Tjenesteordning for biskoper § 5

Avgjørelse om å åpne kirken skal tas i forståelse med den lokale kirkeverge.

Kommunen/Kommunalt kriseteam har ansvar for bemanning av senteret.
Følgende kirkelige medarbeidere kan/bør innkalles:

Diakon _____ Mobilnr. _____

Prest _____ Mobilnr. _____

Andre kirkelige
medarbeidere _____ Mobilnr. _____

_____ Mobilnr. _____

_____ Mobilnr. _____

Kontortjeneste _____

Forpleining _____

Dersom LRS opprettes, tar LRS initiativ til organisering og bemanning. LRS-prest samarbeider med stedlig kontaktperson om arbeidet, bemanning, forpleining mm. Oppdatert liste over LRS-prester/proster ligger på Borg bispedømmeråds hjemmeside.

Skjema GP 5025 «Melding om ulykke/Varslingsanmodning» utstedes av politiet.

Underskrift

Sted/Dato _____

Prost

Kirkeverge

Til de berørte

INFORMASJON OG RÅD OM MULIGE PSYKISKE/FYSISKE REAKSJONER UNDER OG ETTER EN ALVORLIG ULYKKE/HENDELSE

Innledning

Erfaringer har vist at det er av stor verdi å gi tidlig informasjon til de rammede og pårørende etter en alvorlig ulykke/hendelse. Derfor gir vi ut denne skriftlige informasjonen.

Det har vist seg at de fleste vet lite om de normale og vanlige reaksjonene som opptrer etter en ulykke og kan derfor komme til å tolke sine egne reaksjoner som spesielle og unormale. Når en kjenner til normalreaksjonene, er det lettere å akseptere sine egne reaksjoner og godta dem som rimelige i forhold til den sterke påkjenning en har vært utsatt for.

Det kan være gunstig at dine nærmeste i familie og arbeid kjenner til disse reaksjonene. Hos enkelte kan reaksjonene bli så sterke, plagsomme eller langvarige at en trenger behandling. Da bør du ikke vente med å søke hjelp.

At sterke reaksjoner forekommer, betyr imidlertid ikke at alle får dem, og vi håper selvfølgelig at du i størst mulig grad blir spart for dem.

Reaksjoner

Den første reaksjonen er ofte preget av uvirkelighet. En kan ha vanskelig for å fatte fullt ut hva som er hendt. Gradvis slipper en imidlertid inn over seg hele hendelsesforløpet, og da kommer som oftest de sterkeste reaksjonene.

Angst forekommer ofte, og plagene forsterkes når en gjenopplever intenst det som har hendt. Tankebildene kan synes så virkelige at en har følelse av at «nå skjer det igjen». For den som har vært direkte involvert i ulykken/hendelsen, kan det være vanskelig eller umulig å rive tankene bort fra de mest kritiske påkjenningene en har hatt. I tillegg kan man bli redd for mørke og/eller for å være alene eller tett sammen med andre.

Angst gjør at en kan bli rastløs, og den kan også gi legemlige utslag. Slike plager er skjelving, svette, hodepine, hjerteklapp, press i brystet, kvalme, brekninger, mageplager, kraftløshet og svimmelhet eller spenning i kroppen. Det kan være at du vil føle deg skvetten for uventede lyder eller andre sanseinntrykk og at du er blitt tiltagende vår for plutselige bevegelser.

Noen blir mer utålmodige og irritable enn de vanligvis er.

Søvnproblemer kan forekomme, både ved at innsovningen blir vanskelig og at en lett våkner eller at en er utsatt for mareritt. Marerittene har gjerne sammenheng med ulykken og representerer en gjenopplevelse av det som har hendt.

Dette kan gi oppvåkning i sterk angst. Dersom søvnen er dårlig gjennom lengre tid, kan en bli sliten og irritabel. Etter samråd med lege kan da sovemedisin gjennom en kortere periode være gunstig.

Fortvilelse og grubling kan bli et problem for enkelte. Dersom andre mennesker har kommet til skade, kan dette gi opphav til urimelig selvbekreftelse og skyldfølelse. Enkelte føler behov for isolasjon og ensomhet. En forsøker å glemme og trekker seg unna kontakt med andre. Dette kan være forståelig, men skal en kunne arbeide seg gjennom hendelsene, er det viktig at en ikke isolerer seg i forhold til andre mennesker.

Vi vil gi noen få, enkle råd:

For det første anbefaler vi at du snakker med andre mennesker. Selv om det kan være vanskelig, er det bra å dele tanker, følelser og opplevelser med andre. Det kan være nødvendig å ta opp igjen deler av hendelsesforløpet gang på gang i samtaler med andre. På den måten kan en bedre komme igjennom en vanskelig situasjon. Særlig nyttig kan det være å snakke med andre mennesker som har opplevd det samme eller andre lignende hendelser.

For de overlevende og andre direkte involverte på skadestedet vet vi at møtet med omkomnes familier vil være smertefullt og vanskelig. Om du likevel ser deg i stand til å ha kontakt med eller møte noen av disse pårørende, kan det være til gjensidig hjelp.

Enkelte kan etter ulykken utvikle angst for ulykkestedet eller andre spesielle situasjoner og steder. Det vil da være en hjelp at man snarest mulig, gjerne ledsaget av personer man føler seg trygg på, vender tilbake til ulykkestedet eller møter de situasjoner en er engstelig for.

For de fleste er det en fordel å komme i den daglige rytme og funksjon igjen så snart som mulig etter ulykken. Fysisk aktivitet og virksomhet er viktig for å få avreagert. En bør vise forsiktighet i bruk av alkohol.

Gjennom legen din kan du eventuelt få hjelp med de plagene vi har nevnt. Nøl ikke med å kontakte lege, bedriftshelsepersonell, annet helsepersonell eller andre personer som du mener kan hjelpe deg.

BARN OG UNGES REAKSJONER

Barns og unges reaksjoner er i utgangspunktet de samme som hos voksne, og de samme råd og hjelpetiltak gjelder for dem. Barn kan etter store følelsesmessige påkjenninger reagere med påtrengende tanker, konsentrasjonsproblemer om dagen og søvnforstyrrelser med mørkreddhet om natten. Mange vil føle seg irritable og engstelige og blir på vakt overfor ytterligere farer. For små barn må en også ta hensyn til enkelte forhold: Yngre barn med sine uferdige realitetstestende evne kan bli svært skremt av hendelser som voksne vurderer som relativt ufarlige. Magiske forestillinger hos yngre barn vil også lett kunne føre til at de tror de selv forårsaket ulykken eller dødsfallet. Det er viktig å være oppmerksom på disse forhold, slik at særlig små barns hjelpebehov ikke blir oversett. Ved tap av en nær person vil barn lett bli redd for at også andre nære skal dø, noe som kan vise seg i økt behov for å være sammen med sine nærmeste.

De fleste ønsker å være sammen med og snakke med foreldrene, men særlig ungdom kan ha lettere for å dele sine opplevelser og følelser med jevnaldrende, gjerne i grupper.

Det er viktig med åpen og ærlig kommunikasjon og tid for samtaler som gir tankemessig og følelsesmessig mestring. La barnet få del i egne reaksjoner. Det gir dem trygghet for at de selv ikke reagerer på en unormal måte. La barna leke, tegne eller snakke om det som har skjedd.

(Kilde: "Helhetlig omsorg" Justis- og politidepartementet)

* * *

Ellers henvises til veiledningsheftet "Små barns sorg" av Atle Dyregrov. Heftet kan bestilles hos Statens trykksakekspedisjon, bestillingsnummer Q – 0935.

Sjekkliste - Mediehåndtering

Media har som samfunnsoppgave å informere befolkningen ved akutte hendelser, ulykker og katastrofer. Medietrykket kan i enkelte tilfeller bli stort.

Det er viktig å huske på at media ofte må forenkle kompliserte fakta, for å nå ut til folk flest. Men media er også hele tiden opptatt av å skrive redelig og korrekt.

Det viktigste man gjør i møte med media er å samarbeide. På denne måten vil det være størst sjanse for at informasjonen som kommer ut blir mest mulig korrekt.

Journalister velger ofte en personlig vinkling (en case). I konkurranse med andre medier om å få best mulig vinkling, kan enkelte etterlatte/pårørende oppleve stort trykk.

Ingen har plikt til å snakke med media. Berørte personer som ikke ønsker å bli intervjuet eller som åpenbart er sterkt preget av hendelsen eller i psykisk ubalanse bør frarådes å la seg intervjuet. Pressen har selv plikt til å vurdere om intervjuobjektet skal skånes. Det er uansett lurt å forberede de rammede, pårørende og etterlatte om eventuell medieinteresse og oppfordre dem til å sette grenser for seg selv. Be dem gjerne om å utnevne en talsperson.

Ved intervju for *avis og nettavis* har du rett til å korrigere deg selv, og journalisten har plikt til å la deg lese gjennom sitatene og endre disse dersom du er blitt feilsitert.

Når du blir intervjuet, husk:

- Journalister arbeider under stressede forhold, ved ulykker og katastrofer gjerne i uavklarte og kaotiske omgivelser. Journalister er dermed avhengig av et godt samarbeid for å få frem mest mulig riktig informasjon.
- Journalister *ikke* er samtalepartnere. Man drøfter ikke ting med journalister eller betror seg til dem. Gi *aldri* «off the record»-informasjon til journalister.
- Som kirkens representanter har du rollen som «offentlige sjelesørgere». Ikke la deg lokke til generell samtale om hendelsen, årsaksforhold, skyldspørsmål, spekulasjoner eller rykter.
- Som lokal kirkelig representant kan du referer hva du selv og kirken bidrar med. Overlat all annen informasjon til de som har det som oppgave, for eksempel politiet.
- Husk taushetsplikten, ikke viderebring betrodde opplysninger.
- En grunn til å være særlig tilbakeholden med å gi informasjon i en hektisk, første fase er at det er vanskelig å skille mellom fakta og rykter. Vær særlig forsiktig med tall, de endrer seg raskt.
- Når du får en henvendelse fra en journalist, er det lurt å gå igjennom spørsmål på forhånd. Om mulig, svar ikke med en gang. Be om å få sjekke noe først for å få tenkt gjennom hva du vil eller kan si.
- Forsøk å unngå «ingen kommentar»- Hvis du ikke vet svaret på spørsmålet, si: «Dette kan jeg ikke uttale meg om på nåværende tidspunkt» eller «Dette ønsker jeg ikke å uttale meg på nåværende tidspunkt».
- Si det du vil si, og ikke noe mer. Det er journalistens ansvar å holde intervjuet i gang.
- Ved direktesendte intervjuer: Tenk ut ett eller to hovedbudskap på forhånd.
- På TV: Forsøk å holde øyekontakt med reporteren.